

TIPY NA AKTIVITY PRO LESNÍ PEDAGOGY

Dubnová vycházka do lesa

Na mezinárodním kongresu lesní pedagogiky měly i Lesy ČR své zástupce, kteří představovali oblíbené a úspěšné aktivity, jež využívají při svých programech. Tyto aktivity byly zaměřeny především na vodu v krajině a využívání dřeva jako obnovitelné suroviny.

Vytvoříme dvě skupiny dětí (o stejném počtu), na každou skupinu o koláč více, než je v ní dětí. Koláče jsou za startovní čárou u posledního ve skupině.

Na povel start se podávají koláče dopředu. První ve skupině položí koláč na délku kroku od sebe a postaví se na něj. Před sebe položí další koláč a přejde na něj, na jeho původní místo se postaví další ze skupiny a podá další volný koláč, který se zase umístí před prvního ve skupině a ten na něj postoupí. Skupina se tak postupně na koláčích přemístí až do cíle. Ten, kdo spadne, jde na poslední místo, ostatní o jedno místo postoupí vpřed.

Vyhrává skupina, která je v cíli dříve.

JAK NAZNAČIT SPÁD ŘEKY A RYCHLOST VODY NEBO SPÁD CESTY PŘI JEJÍ STAVBĚ ČI SVÁŽENÍ DŘÍVÍ

Pomůcky: plastové rozpůlené roury se zaoblenými rohy a hranami (nebo plastové okapy) a míček

Dvě skupiny hráčů o stejném počtu. Každý ve skupině obdrží rouru. Příkládním rour na sebe se musí míček co nejrychleji dopravit do cíle, aniž by spadl na zem. Trasa musí být alespoň dvakrát delší, než je délka rour. Poslední z řady pak vždy předběhne před prvního.

Nakláněním roury lze míček zrychlovat i zpomalovat. Komu spadne míček na zem, vrátí se s ním na konec řady.

Vyhrává nejrychleji dopravený míček do cíle.

Vyznačí se „nebezpečná část toku“ s rybáři či predátory, kterou ryby musí překonat.

Rybáři (predátoři) mají míčky (šišky), kterými se „proplovající“ ryby snaží ulovit strefením do nich.

PŘEKONÁVÁNÍ BAŽINY

Pomůcky: označení startu a cíle, dřevěné koláče (lze nahradit např. listy papíru, novinami, časopisy)

Hry s nařezanými dřevěnými koláči (velikost – tak, aby se na nich dalo stát oběma nohama).

STAVBA DŘEVĚNÉHO DOMEČKU (nutná spolupráce skupiny)

Pomůcky: obrázky stromů, obrázky dřeva nebo dřevěný koláč, výrobky ze dřeva

Předměty ze dřeva – hotové výrobky

Přiřazování výrobků ke stromům podle struktury dřeva a typu (tvrdé, měkké).

HRA NA RYBÁŘE, PREDÁTORY A RYBY

Např. lanem se vyznačí břehy řeky. Na každém břehu je buď rybář, nebo predátor ryb (volavka, kormorán, apod.).

ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE V LESNÍ PEDAGOGICE

Kamil Bjaček, Svatopluk Šedivý

Lesní pedagogové v České republice nepracují v uzavřené bublině, která by je „chránila“ před vlivem lesních pedagogů z jiných zemí.

Lesní pedagogové si mezi sebou vyměňují informace a zkušenosti jak pracovat s dětmi a veřejností. K tomu slouží pravidelné semináře pro lesní pedagogy, na úrovni mezinárodní spolupráce i Mezinárodní kongres lesní pedagogiky, který se minulý rok poprvé uskutečnil v České republice. V průběhu setkání dochází díky osobnímu kontaktu k domlouvání konkrétní spolupráce na jednotlivých akcích mezi lesnickými organizacemi, které lesní pedagogiku provádějí

JIHOČESKÝ KRAJ

Na jihu Čech jsme spolupráci se zahraničím navázali v minulém roce na přeshraničním nadstavbovém semináři, který pořádala Jihočeská společnost pro ochranu přírody a myslivost o.p.s. společně se svým německým partnerem Bavorským mysliveckým svazem v prostorách Vyšší odborné školy lesnické a Střední lesnické školy Bedřicha Schwarzenberga v Písku. Na tomto semináři se šlo téměř padesát vzdělavatelů, pedagogů a vedoucích mysliveckých kroužků. V celodenním bohatém odborném programu předávali přítomným své znalosti a zkušenosti jak zástupci mysliveckých a lesnických organizací, tak zástupci národních parků na české i německé straně. Na semináři jsme pro účastníky připravili společně s Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů ukázkou lesní pedagogiky.

Limitem spolupráce je ovšem jazyková vybavenost lesních pedagogů. O to více jsme přivítali nabídku spolupráce od slovenských kolegů na projektu „Les ukrytý v kniže 2018“. Projekt probíhá od roku 2010 a tématem letošního ročníku je 100 let česko-slovenské vzájemnosti. V rámci projektu lesníci zvou děti do přihlášených knihoven a v nich probíhá program lesní pedagogiky – čtení dětem a vypracovávání připravených pracovních listů. Děti jsou v rámci programu vyzvány k účasti ve výtvarné soutěži. Letos budou děti vytvářet dvojazyčný česko-slovenský slovník. Hlavním cílem je posílení čtenářské gramotnosti u dětí a mládeže. Dalším cí-

lem je, aby si děti uvědomily, že kniha pochází ze dřeva a nese v sobě příběhy inspirované lesem a životem lidí, kteří v něm pracují. Je samozřejmé, že se zároveň děti, ale i lesníci seznámí s prostředím knihoven a naučí se je využívat. Spolupráci s knihovnami máme sice navázanu již prostřednictvím výtvarné soutěže „Lesy a příroda kolem nás“, ale předpokládáme, že způsob práce s dětmi i letošní téma projektu pro nás budou inspirující.

Další formou spolupráce s lesníky ze Slovenska je připravovaný letní tábor pro

slovenské i české děti v účelovém zařízení lesní pedagogiky Lesů SR Antonstál. Tábor se bude konat v rámci 100 let výročí založení Československé republiky. Společný pobyt dětí, jak doufáme, přispěje k podpoře aktivního ovládnutí a využívání obou jazyků mladou generací. Program by měl být zároveň zaměřen i na společnou československou lesnickou historii.

Věříme, že oba výše uvedené projekty lesní pedagogiky, zastřešené příslušnými ministerstvy obou zemí, budou prezentovat vzájemnou spolupráci v oblasti lesní

pedagogiky a upevňování česko-slovenských vztahů. Jedná se nejen o spolupráci se slovenskou stranou, ale také zejména o spolupráci více lesnických subjektů zabývajících se lesní pedagogikou v ČR.

KARLOVARSKÝ KRAJ

Příhraniční spolupráce zaměstnanců Lesů ČR, Lesní správy Kraslice s jejich kolegy ze Saských státních lesů (Sachsenforst) a Lesní správy Adorf probíhá kromě vzájemných profesních kontaktů a výměny zkušeností dlouhodobě také na poli lesní pedagogiky. Krasličtí lesníci se každoročně spolupodílí na organizaci Saských lesních her mládeže (Waldjugendspiele). Děti se tam na jeden den stávají lesníky. Plní různé úkoly, zaměřené na péči o les, ochranu lesů nebo na těžbu a prodej dřeva. Cílem lesních her je přiblížit dětem zábavnou formou problematiku lesního hospodářství a zároveň jim osvětlit význam lesa, zejména pak ve vzájemných vztazích na ekologii, ekonomiku i rekreaci. Důraz je kladen na trvale udržitelné lesnické hospodaření a při řešení úkolů musí děti zvážit také vliv svého rozhodování na budoucí vývoj lesa. Lesní hry mládeže (Waldjugendspiele) jsou jednou z forem, kterou se děti z německých základních škol seznamují s lesnictvím a lesem jako takovým. Každoročně jich Saské státní lesy v průběhu května a června pořádají přes šedesát.

Díky spolupráci německých a českých lesníků se her pravidelně zúčastňují spolu se žáky 4. tříd z německého Klingenthalu také děti ze základních škol v Kraslicích. Pro děti je v lese připravena naučná stezka s deseti stanovišti, kde si mohou vyzkoušet například vnímání lesa jako domova dalších živočichů a rostlin a používat přitom vlastní smysly. V „černých skříňkách“ mají například po hmatu poznat ukryté předměty – kamínky, ulitu hlemýždě, šišky, parůžek, mech nebo bukovou větvičku. Dále si mohou vyzkoušet běh v členitém terénu, který simuluje úprk zvěře před nebezpečím. Na dalším stanovišti děti získávají informace o významu myslivosti a její vazbě na ochranu lesa. Pro účastníky jsou zde například připraveny názorné ukázky loupání a okusu zvěře či prostředky pro ochranu dřevin před škodami působenými zvěří a zároveň je dětem vysvětlena nutnost udržování vyrovnaného vztahu mezi zvěří a lesem i důvody ke snižování početních stavů zvěře. Součástí tohoto stanoviště jsou také praktické ukázky myslivecké

kynologie nebo připomenutí různých možností využití zvěřiny spojené s ochutnávkou loveckého salámu. Na dalším ze stanovišť děti zhlédnou ukázky lesní mechanizace, kácení stromů a mají možnost seznámit se s pomůckami pro práci dřevorubců. V programu her nechybí ani problematika přibližování dříví. „Transport dřeva“ si děti zkusí na vlastní kůži ve štafetě, při které mají za úkol přenést deset polínek po předepsané trati v co nejkratším čase. U dendrologického stanoviště školáky čekají ukázky dřev, větviček a plodů běžně se vyskytujících druhů dřevin. Děti si zde mohou ověřit rozdíl mezi měkkým a tvrdým dřevem při zatloukání hřebíků do připravených hranolků nebo vyzkoušet svůj odhad věku stromu a ověřit si jeho správnost spočítáním letokruhů. Při další zastávce naučné stezky se děti dozví například to, jak se chovat v lese a co do lesa rozhodně nepatří. Děti zde absolvují i cvičný úklid v ohraničeném prostoru lesa, spojený se sběrem předem připravených „odpadků“. Akce probíhá za jakéhokoliv počasí a pro případ deštivého dne mají lesníci v záloze připraveny velké stany, ve kterých se bez problémů dají realizovat dětské hry, byť jen na zkrácené trase. Slavnostní závěr her je tradičně věnován vyhodnocení výsledků jednotlivých disciplín. Děti si spolu s novými zážitky z příjemně prožitého dne v lese a s rozšířením znalosti jazyka svých sousedů odnáší i nové zkušenosti z pobytu v přírodě. Čeká je také malá odměna za snahu

i prokázané znalosti ve formě upomínkových předmětů věnovaných Lesními správami Adorf a Kraslice.

Lesní pedagogika je u našich sousedů zakotvena v zákonu o saských státních lesích jako důležitý úkol lesních úřadů. Úkolem lesníků, jako kompetentních odborníků na lesní hospodářství, je předání informací o lese a vysvětlení jeho ekosystému a funkcí prostřednictvím různých programů a akcí určených dětem a zaměřených na vysvětlení a porozumění principům trvale udržitelného lesního hospodářství. Velký důraz je kladen na pochopení dřeva jako obnovitelné suroviny a upozornění na jeho široké možnosti využití.

Výuka na lesnickopedagogických programech pro školní děti je spojena s celodenními pobyty přímo v lese se zaměřením na osobní prožitky a poznávání lesa všemi smysly. Školy mohou také využít síť lesních škol nabízejících pobyty spojené s poznáváním přírody a lesního ekosystému.

Pro zajištění vysoké kvality nabízených vzdělávacích programů pro školy jsou zaměstnanci Saských lesů, stejně jako lesní pedagogové v ČR, školeni v oblasti lesní pedagogiky prostřednictvím certifikovaných kurzů, zakončených získáním Certifikátu lesního pedagoga.

Autor:

*Ing. Kamil Bjaček a Svatopluk Šdivý
kolektiv lesních pedagogů jihočeského
a karlovarského kraje
E-mail: Kamil.Bjacek@lesy.cz*